

Beitostølen
«Norges fremste helseskapende region
for fastboende og turister»
Forprosjekt

29.11.21

Innhold

1	Innledning	3
1.1	Bakgrunn	3
1.2	Oppgaver i forprosjektet	3
1.3	Universell utforming, bærekraft og helsefremmende omgivelser	3
2	Forankring av universell utforming i lovverket	4
3	Kartlegging av universell utforming i sentrum av Beitostølen	5
3.1	Hva er kartlagt og hvordan	5
3.2	Generelle inntrykk fra kartlegging av uteområde	5
3.3	Generelle inntrykk fra kartlegging av utvalgte bygg	6
4	Forslag til videre arbeid	7
4.1	Forslag til konkrete tiltak basert funn fra kartleggingen	7
4.2	Forslag på veien videre med hensyn til universell utforming av Beitostølen	7
5	Vedlegg	8
5.1	Prosjektbeskrivelse med innspill fra workshop/oppstartmøte	8
5.2	Oppsummering fra kartlegging av universell utforming	8
5.3	Utdrag fra lovverk knyttet til universell utforming	8

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Beitostølen helsesportssenter, BHSS søkte høsten 2020 om økonomisk støtte til prosjektet «Norges fremste helseskapende region for fastboende og turister». Den 26.11.2020 vedtok Øystre Slidre kommune ved formannskapet å bevilge kr 140.000,- til forprosjekt. Ca 70% av summen er benyttet til innleide tjenester utført av rådgivningsselskapet Universell Utforming AS, UUAS.

Denne rapporten beskriver i korte trekk hva som er gjennomført i forprosjektet.. Det er også tatt med forslag til videre arbeid på veien for å nå målet om å være «Norges fremste helseskapende region for fastboende og turister».

1.2 Oppgaver i forprosjektet

Følgende oppgaver var planlagt å utføre i forprosjektet:

1. Workshop
 - a. Komparative fortrinn
 - b. Hva finnes av alt som er helseskapende på destinasjonen (bevisstgjøre utvidet begrep)
 - c. Hva mangler? (Indikerer kartleggingsprioritet)
2. Kartlegging av fysiske forhold i sentrum av Beitostølen
3. Konferanse

Workshopen ble gjennomført som et digitalt møte den 26. mars 2021 i kombinasjon med oppstartmøte grunnet Covid-situasjonen. Innspill fra dette møtet og beskrivelse av aktiviteter i forprosjektet er vist i vedlegg 1. Konferansen er ikke gjennomført, men det ble holdt en presentasjon av kartleggingen på Accesstour-prosjektet den 27.09.21. Kartlegging av status er utført den 14. og 15. juni 2021 av 2 personer fra Universell Utforming AS. Et sammendrag med bildeeksempler fra kartleggingen er vist i vedlegg 2. Utdrag fra aktuelt lovverk er vist i vedlegg3.

1.3 Universell utforming, bærekraft og helsefremmende omgivelser

Omgivelsene må være utformet slik at alle mennesker har mulighet for å møtes og delta i samfunnet. Universell utforming er en strategi og et virkemiddel som fremmer inkludering, likestilling og lik mulighet til deltakelse. Universell utforming av IKT, produkter, tjenester, reisekjeden, møtesteder og omgivelser både i utemiljøet og i bygg er sentralt for sosial bærekraft. Universell utforming er av betydning for å nå flere av FN sine bærekraftsmål. Eksempel bærekraftsmål nr. 3 Sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder og bærekraftsmål nr.11 Gjøre byer og lokalsamfunn inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige.

Universell utforming bidrar til å skape helsefremmende omgivelser både ved forebygging av uhell og skader og ved tilrettelegging for inkluderende deltakelse og fysisk aktivitet.

Definisjon av universell utforming:

Med universell utforming menes utforming av produkter, omgivelser, programmer og tjenester på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpassing og en spesiell utforming.

2 Forankring av universell utforming i lovverket

FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD)

Norske myndigheter har vært forpliktet til å følge konvensjonen siden Norge ratifiserte den i 2013. Konvensjonen skal bidra til å motvirke diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne.

Likestillings- og diskrimineringsloven

Loven skal bidra til å bygge ned samfunnsskapt funksjonshemmende barrierer, og hindre at nye skapes. Offentlige og private virksomheter rettet mot allmennheten har plikt til universell utforming av virksomhetens alminnelige funksjoner. Offentlige virksomheter skal arbeide aktivt og målrettet for å fremme universell utforming innen virksomheten. Det samme gjelder for private virksomheter rettet mot allmennheten.

Plan- og bygningsloven

Loven skal fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner. Prinsippet om universell utforming skal ivaretas i planleggingen og kravene til det enkelte byggetiltak. Det samme gjelder hensynet til barn og unges oppvekstvilkår og estetisk utforming av omgivelsene.

Byggteknisk forskrift, TEK17

Forskrift om tekniske krav til byggverk (TEK17) trekker opp grensen for det minimum av egenskaper et byggverk må ha for å kunne oppføres lovlig i Norge. Forskriften skal sikre at tiltak planlegges, prosjekteres og utføres ut fra hensyn til god visuell kvalitet, universell utforming og slik at tiltaket oppfyller tekniske krav til sikkerhet, miljø, helse og energi. Et utvalg av krav i TEK17 er vist i vedlegg 3.

Krav til universell utforming i byggteknisk forskrift gjelder for nyanlegg og hovedombygginger og gjelder ikke direkte for eksisterende områder. Virksomheter rettet mot allmennheten har likevel en plikt til å jobbe aktivt og målrettet for å fremme universell utforming innen sin virksomhet i henhold til likestillings- og diskrimineringsloven. Det er en målsetting at alle skal kunne bruke bygg og uteområder på en likestilt måte.

3 Kartlegging av universell utforming i sentrum av Beitostølen

3.1 Hva er kartlagt og hvordan

Kartleggingen av bygg og uteområde på Beitostølen er basert på krav i lover og forskrifter knyttet til universell utforming, men er tilpasset et forenklet nivå. Hensikten med kartleggingen er å avdekke sentrale avvik, vurdere status og behov for utbedringer ettersom dette gjelder eksisterende områder. I noen tilfeller er det gjennomført målinger, i andre tilfeller er det kun gjort visuelle vurderinger.

Områdene på Beitostølen som er kartlagt er bygg og utearealer i sentrum, det vil si området mellom Radisson Blu og Stølstunet kjøpesenter. I utemiljøet er det vurdert status på gangatkomster, inngangspartier, trapper, veioverganger og parkering. Av bygg i sentrum har vi sett på restauranter, butikker, hoteller og leilighetskomplekser.

Ved kartlegging av universell utforming i bygg og utearealer på Beitostølen er det vurdert følgende forhold:

- Mulighet for tilgjengelighet og likestilt deltakelse (HC-parkering, trinnfri atkomst, stigningsforhold, jevnt dekke, materialbruk, ledende elementer, sitteplass for alle med mer)
- Sikkerhet (belysning, utforming og markering av trapper, nivåforskjeller, rekkverk, håndløper, fotgjengeroverganger, søyler og lignende.)
- Orientering og veifinning (skilt, taktil og visuell avgrensning av gangatkomst, belysning, kontraster ledende elementer med mer)

Det er kun kartlagt og vurdert fysiske bygningsmessige forhold, ikke produkter, tjenester, IKT og transport. Belysning, lydforhold og innelima er ikke kartlagt, men er også viktige elementer innen universell utforming.

Vedlegg 2 viser et sammendrag med bildeeksempler fra kartleggingen.

3.2 Generelle inntrykk fra kartlegging av uteområde

Beitostølen har et godt grunnlag for å kunne være en helseskapende region. Det er et kompakt sentrum med en hovedvei og korte avstander mellom overnattingsmuligheter, næring og noen av aktivitetene. Sentrum har gangsystem uten mye stigning og tilgang på innendørs og utendørs parkering. Gangveiene i sentrum har naturlig avgrensning som fungerer som ledende hjelp, men det mangler trygge sammenhengende gangatkomster utenfor Spar-butikken, ved de større parkeringsområdene og ved overganger over hovedveien. Gangveiene videre ned til Beitostølen helsesportssenter, BHSS er tydelig markert med visuell og taktil avgrensning som gjør det enkelt å kunne orientere seg. Langs gangveiene er det plassert sittebenker.

Adkomsten til de ulike butikkene/restaurantene/hotellene er relativt flatt og det finnes HC-parkeringer i nærheten noe som gjør utgangspunktet for likeverdige atkomst og deltakelse mulig.

Når det gjelder å ivareta sikkerheten, hindre uhell og sikre god orienterbarhet observerte vi behov for flere forbedringstiltak. Det finnes noen «kunstige» ledelinjer ved Lodge 900 som ikke er fri for hindringer og som fører rett inn i steingjerde. Ledelinjer skal være en hjelp for blinde og personer

med nedsatt syn og når linjene utgjør mere fare enn de er til hjelp så ansees det som en alvorlig feil. Trappene ute er også utrygge å ferdes i da de mangler fare- og oppmerksomhetsfelt og kontrastmarkering av inntrinn. Atkomst for å krysse veien er ikke trygt utformet. En del av nivåforskjellene i uteområdet er heller ikke sikret. Vi antar at en del av løsningene er bygget i løpet av de 10 siste årene og vi stiller derfor spørsmål til hvorfor ikke forskriftskravene er tilfredsstillt.

Når det gjelder plassering og utforming av skilt og informasjon kan det oppleves noe uoversiktlig siden det finnes mange skilt på et relativt lite område. Dette medfører at det kan være vanskelig å orientere seg og finne fram.

Noen av HC-parkeringsplassene er for smale og mangler markering på dekke.

3.3 Generelle inntrykk fra kartlegging av utvalgte bygg

Inngangspartiene ved de fleste hotellene, restaurantene og butikkene er trinnfrie. Inne er det plass nok til å bevege seg mellom møbleringen (stoler, bord og klesstativer). Det finnes HC-toaletter i tilknytning til butikker og restaurantene. Det er stort sett brukt kontraster for å tydeliggjøre omgivelsene.

Skiltene som er plassert ved byggene er godt synlig. Der hvor det er glassflater, er de fleste flatene markert for å hindre sammenstøt. Foliering (informasjon festet på glassflaten) som er ved Velkomstsenter, er for dårlig synlig utenifra.

Noen inngangspartier til butikkene har høye terskler. Flere trapper inne mangler fare- og oppmerksomhetsfelt.

På bakgrunn av registrerte avvik i to tilfeldige leiligheter i Riddertunet er vi usikre på om det finnes leiligheter som egner seg til personer i rullestol. Vi registrerte at bad/toalett ikke oppfyller kravene i byggt teknisk forskrift, TEK17 i tillegg til avvik knyttet til atkomst til terrassen i en av leilighetene.

4 Forslag til videre arbeid

4.1 Forslag til konkrete tiltak basert funn fra kartleggingen

Orientering og veifinning

For å forbedre og sikre god veifinning og orienterbarhet bør det lages en helhetlig plan som inneholder flere virkemidler som materialbruk, kontraster, belysning, møblering, ledelinjer, skilt og annen ledende informasjon som eks kantstein og beplantning. Det bør markeres hvor kryssningspunktene finnes og sikre sammenhengende «ledehjelp». Når det gjelder plassering og utforming av skilt foreslår vi en gjennomgang for å vurdere om viktig informasjon kommer fram på en god måte og om «unyttig» informasjon kan fjernes. Når det gjelder informasjon så er det også avgjørende at digital informasjon er tilgjengelig for alle.

Sikkerhet

Det er behov for å sikre alle nivåforskjeller, fjerne ledelinjer som leder til hindringer, utbedre ujevnheter i underlaget, etablere kontrastmarkering på alle trinn i trappene og montere håndlist der det mangler. Det bør også vurderes om utvendig og innvendig belysning er tilfredsstillende med hensyn til å ivareta sikkerheten, følelse av trygghet og at den fungerer som en ledende hjelp. Glassdører og glassflater hvor det kan være fare for sammenstøt må markeres tydelig.

Tilgjengelighet

Parkeringsplasser for forflytningshemmede bør utvides i størrelse noe steder og markeres både med symbol på dekket og med skilt. Nivåforskjeller og terskler som er over 25 mm høye må utbedres for å skape nivåfri atkomst. Feil og avvik i nye leilighetsbygg må utbedres. Inngangsdører som er tunge å åpne bør utbedres med automatiske døråpnere eller justeres slik at de blir enklere å bruke. Det bør også tas en gjennomgang av alle HC-toaletter og vurdere mulighet for å oppgradere i henhold til forskriftskrav eller informere om hvilken som ikke er i henhold til krav. Lydmiljøet bør forbedres i lokaler hvor det er dårlig akustikkforhold og vanskelig å oppfatte tale.

4.2 Forslag på veien videre med hensyn til universell utforming av Beitostølen

Under er det listet opp noen forslag til videre arbeid. Punktene er ikke uttømmende og tar ikke med alt som har betydning for å skape «Norges fremste helseskapende region». Det vil være sentralt å utarbeide strategi og handlingsplan med detaljerte mål. Rutiner for oppfølging og rapportering vil bidra til å sikre fremdriften.

- Kompetanseoppbygging for alle involverte (kommunen, næringsliv og andre)
- Kvalitetssikring/kontroll av universell utforming i tidlig fase av nye prosjekter
- Kvalitetssikring/kontroll av universell utforming av nye bygg og anlegg
- Kvalitetssikring/kontroll av universell utforming av det som nå er under bygging
- Utarbeide plan for oppgradering av universell utforming av eksisterende bygg og anlegg (starte med kartlegging, vurdering av nødvendige utbedringer med kostnader)
- Integre hensyn til universell utforming i drift- og vedlikeholdsrutiner

Punktene over gjelder i hovedsak universell utforming av fysiske miljøer som bygg og uteområder. Det er like viktig å samtidig arbeide for å sikre universell utforming av IKT, produkter, tjenester og hele reisekjeden.

5 Vedlegg

- 5.1 Prosjektbeskrivelse med innspill fra workshop/oppstartmøte**
- 5.2 Oppsummering fra kartlegging av universell utforming**
- 5.3 Utdrag fra lovverk knyttet til universell utforming**